

אוריאל טל

האינטלקטואלים ו"הרייך השלישי"

חיבור זה של סרנס' אוריאל טל, מאוניברסיטת תל-אביב, הוא חלק ממחקר סקיף על "התיאולוגיה הפוליטית של הנאצים ערב השואה". המחקר נחמד בחלקו עליידי קרן הושרון למען תרבות יהודית — בני-יורק.

בתולדות הנאציזם מראשיתו ועד לסוף, "הרייך השלישי" תפס המאבק נגד אינטלקטואלים, נגד מורשת הראציונאליזם והתרבות המערבית, נגד המארכסיזם, ובמידת-מה גם נגד הכנסייה, מקום מרכזי, ואילו המאבק נגד היהדות הוגדר לעתים קרובות כביטוי סמלי ואף כמייצגי מציאותי, מוחשי, של מאבק זה. תפיסה זו, הרואה ביהדות סמל לכוחות המנוגדים לתורת-הגזע, למדיניות-הכיבוש הנאצי של אירופה ולנאציזם כתנועה פוליטית בעלת מבנה משיחית-גאולתי, עשויה להצביע על כך שלהשקפת-היהדות באירופה בימי מלחמת-העולם השנייה, היתה, בין השאר, גם משמעות סמלית. בהשקפה זו ביקשו אחדים מראשי המסטר הנאצי, ובראשם היינריך הימלר עצמו, לראות לא רק פתרון טכני לשאלת היהודים באזורי-הכיבוש במרכז ומזרח-אירופה, אלא גם פתרון סמלי, או אף מעשה בעל מבנה פונקציונאלי השואל מעולם המאגיה והמיתוס, אשר יביא עמו את חיסול הערכים הרוחניים המנוגדים לנאציזם (ראו, למשל, את הספר: Josef Ackermann, Heinrich Himmler als Ideologe, Verlag Musterschmidt, Göttingen, 1970, ואת מאמרנו על הספר אשר יתפרסם בקרוב ב"Freiburger Rundbrief").

כידוע, לא היתה האידאולוגיה הנאצית אחידה. יתר על כן, כפי שהוכיח, בדין, מרטין ברוסצאט (Martin Broszat) במאמרו: "Die völkische Ideologie und der National-sozialismus" in: *Deutsche Rundschau*, 84 Jahrgang, 1958, pp. 52–68, היתה אידאולוגיה זו בעלת אופי מורכב ומלא סתירות פנימיות.

התעודה שלפנינו היא אחת הדוגמאות לכך כיצד הוכשרה הקרקע לתפיסה זו בה משמשת ההתנגדות הפארטיקולארית ליהדות ביטוי או מסגרת להתנגדות לערכים אוניברסאליים. תעודה זו נמצאת, יחד עם כתבי-יד נוספים, בעובון קטוע מאת פרופ' ארנסט קריק (Ernst Kriek) בתוך הקופסאות של אוסף-גבלס (Goebbels Collection of Clippings) בארכיון "יזוא" בני-יורק, ובהודמנות זו ברצוני להביע את תודתי לד"ר יחזקאל ליפשיץ, ארכיבר ב"יזוא", על עזרתו המקצועית הרבה.

התעודה כוללת את החלק העיקרי של הרצאה פומבית (במקור: „כתב־יד להרצאה“: Vortragsmanuskript) שניתנה על־ידי פרוץ קריק, כנראה בראשית שנת 1938, ואולי עוד לפני כן, במסגרת פעולות ההסברה מטעם לשכתו של אלפרד רוזנברג בתוקף תפקידו בתור „הממונה מטעם הפיהרר על הפיקוח בכל שטחי החינוך העיוני והאידיאולוגי של המפלגה הנאצית“ (Der Beauftragte des Führers für die Überwachung der gesamten geistigen und weltanschaulichen Erziehung der N.S.D.A.P.).

ארנסט קריק נולד ב־6.7.1882 ונפטר במחנה מעצר (Internierungslager Moosburg) בשנת 1947. בשנים 1928–1933 שימש כפרופסור באקדמיה לפדאגוגיה בפראנקפורט ובשנת 1934 נתמנה לרקטור של אוניברסיטת פראנקפורט ע"ש י. ו. גיטה. דוגמת רבים מראשי האידיאולוגיה הנאצית, אשר הגיעו להשפעת אישית או פוליטית של ממש, הסתכסך קריק בראשית שנות ה־40 עם מנגנון המפלגה הנאצית (על כך מצוי חומר ארכיוני מפורט ב־מכון להיסטוריה בת זמננו¹ במינכן: Institut für Zeitgeschichte, München, Archiv: MA-611), אולם השפעתו הרעיונית על הדור אשר גדל והתחנך על ברכיהנאציזם כשנות השלושים ניכרת היטב.

כתב־היד במקור איננו כולל אף הערה אחת וכל הנתונים הביבליוגרפיים וההיסטוריוגרפיים ומראי־המקום הספנים למקורות ראשוניים ומשניים המובאים להלן בגוף הטקסט, חוברו וצורפו בידינו.

כתב-יד להרצאה מאת פרופ' ארנסט קריק

...אחד הקשיים העיקריים בפניו עומדת המדינה הסוציאלית (der totale Staat), וכוונתי במושג זה לשיטתו המדינית-רעיונית של קארל שמיט (Carl Schmitt) מן השנים שעברו ולא לזו בה הוא דוגל כיום, הוא שילובם (Eingliederung) של האינטלקטואלים (Gebildeten) במשטר המדיני.¹

בשנת 1933 לאחר שהתגברו על הספרות הבלתי-גרמנית (undeutsches Schrifttum)² וכן בשנת 1934 כאשר נתפרסמו הצהרות-אמונים (Bekanntnisse) של אנשי-המדע ואנשי-הרוח, בעיקר מידי חברי ברית-המורים (N. S. Lehrerbund)³ עדיין סבורים היינו שהאינטלקטואלים יישמשו כמורי-דרך לאומה ויביאו לידי התחדשות רעיונית (weltanschauliche Erneuerung), לתחיית-הרוח הגרמנית ובכך גם לתחיית-התרבות הגזעית החדשה, היסודות העיוניים של תרבות זו הונחו בידי אויגן דירינג (E. Dühring) יריבו של פרידריך אנגלס (Engels), הוסטון סט. צ'מברליין (Chamberlain) ממשיכו ויריבו של גובינו (Comte de Gobineau), ואן דר-ברוק (Möller van den Bruck) מי שטבע וחדש את המטבע „רייך שלישי“ אך נשאר שבו בחלומות של מהפכן שמרני, דיטריך אקארדט (Dietrich Eckart) מורו ורשו של הפיהרר; ואילו בפועל נבנתה תרבות זו בידי הפיהרר עצמו, ובידי אלפרד רוזנברג (Rosenberg) הממונה על כל העניינים של הסקפת העולם הנאציונל-סוציאליסטית, וכן אף בידי ואלטר דארע (W. Darré) מאבות תנועת ההתיישבות וההתפשטות הגרמנית במזרח.⁴

סבורים היינו כי האינטלקטואלים ילמדו מדרכו הרעיונית של הפיהרר, מתבנות המעמיקה בענייני-הרציה הרוחנית ואפילו הקריאה המעמיקה, כפי שהורה בפירוש ב „מיון קאמפף“, וכפי שאף קיים למעשה יחד עם הרמן אסר (Hermann Esser) ידידו מימי-המאבק המהפכני.⁵

הן חיים רוחניים אמיתיים אינם מתקיימים בחלל ריק, או בחדר עבודתו של פרופסור, או מתוך התנכרות לממשות הטבעית אלא דווקא מתוך מה שתומאס מאן (Thomas Mann) כינה בכתביו ההרסניים „Politisierung des Geistes...“⁶ רק כיבוש הרוח בכוח המשטר, המדיניות ואף בכוח תודעת יעמיד את הרוח במקומה האמיתי, הרי הוא „הציביליזציה“ ולא „התרבות“ (Kultur); הרוח, עיקר תכליתה היא לשרת את הגזע, את המדינה, וכדברי אלפרד בוימלר (A. Bäumler) על הרוח להיכלל (Aufgehen) בכוללות (Totalität) של הגזעיות (Art-eigenem, Art-) (gleichheit).⁷

אלא שרק חלק מן האינטליגנציה הלך בדרך זו, ואילו רבים מהם מתקשים למצוא מקומם במסגרת ה-„totale Führerstaat“. מאז היום הנדול של 1 באוגוסט 1934,⁸ כאשר נתמוגו משרות ההנהגה של המפלגה, המדינה והצבא בידי הפיהרר, החלה האינטליגנציה הליבראלית המסורתית לחוש זרות לאחידות הלאומית (nationale Homogenität).

אחת הדוגמאות המאלפות לדילמה זו בה מוצאים עצמם אנשי-רוח, אידיאולוגים ואף מאבות המהפכה הנאציונל-סוציאליסטית הוא גוטפריד בן (Gottfried Benn).

בספרו, "המדינה החדשה והאינטלקטואלים"⁹ עדיין היטיב להבחין בכך כי המהפכה הלאומית שלנו (die Revolution vom Nationalen her) מראשיתה היתה מנוגדת לגישה האינדיבידואליסטית האופיינית לאינטליגנציה. משכילים אלה, מקצתם הוקסמו מן המאטריאליזם ההיסטורי שאינו אלא המצאה יהודית שטנית, ויתרם נשאו שבוים בכבלי הראציונאליזם, ובמסורת הקאנטיאנית של ביקורת התבונה הטהורה. מסורת בה נקלע האדם לספקולאציה עקרה ולביקורת תנאי־ההכרה האפריוריים עד כדי הפגיעה הפוסטריורית עם מושאי־ההכרה נמנעת ממנו לחלוטין. ואף זאת המצאה יהודית תלמודית טיפוסית. מעטים האינטלקטואלים מבני הדור הדיימארי שמוכנים להפקיר את ה"אני" שלהם בידי המוללות הגזעית־מדינית, או בידי הפתור. רצון־הכלל, כפי שקבע ארנסט פורסטהוף (E. Forsthoff) מתגשם בפיתור, ובכך מגשימה המנהיגות הארית את מהות האדם הגרמאני, ושבו אין מקום למחזות אחרות דוגמת זו של ההשכלה, הראציונאליזם, הליבראליזם, הקומוניזם או היהדות.

אלא שגוטפריד בן עצמו נפל קרבן ליצירה־נאקיסוסם של האינטלקטואלים הליבראליים, וגם לאחר שהמהפכה נתקיימה בשלימות (vollendet) נשאר בהפכן, רומאנטיקאי, חולם, גבר והוזה הווה, ובדיון נאסרה עליו כל פעילות ספרותית־ציבורית.

גם בענייני גזענות שנה גוטפריד בן, לפניו עדיין חמד המיסה נלהבת ברעיון הטיפוח הביולוגי (biologischen Züchtungsgedanken) ואף על עצמו החמיר כאשר נאלץ היה לבדוק את סהר־הגזע שלו עצמו, בדיקה שיש בה משום ביקורת עצמית מוסרית, או אף מעין מירוק עיונות והיטהרות פנימית של האדם היודע כי בפניו כס־המשפט של האומה ושל הגזע ושל הדם הוא עומד. ועם כל אלה, עד לעצם היום הזה לא היה מסוגל להבין את מה שיינגר (Friedrich Georg Jünger) קבע עוד בשנת 1936,¹⁰ כי אסגם הליבראליזם וההומאניזם כבר זמנם, וכי הדם והגזע הם. הם הטיפוח בו מגיע האדם לתודעת־עצמו ובכך לחירותו. הגזע והדם הינם כוחות קסאיים בעלי עוצמה קסאית (Urwang) שאין מניס מהם, חטם קבלת עולם של כוחות אלה משתחרר האדם מן השיעבוד לתבונה, להגיון, ולצורות עקרות כוספות של הרוח האנושית.

רבים מן האינטלקטואלים שלא צנחו במהפכה הנאציונאליסוציאליסטית, לא למדו כיצד מיתחררים מן העמדה־מוריצר. מן הגישה המתבוננת, הרפלקטיבית, וכיצד מצליחים להשפיע על כל מאודו ורוחו במה שכונה יינגר בשם הדבר, "המשכר" (das Betäuschende) שגזרו בלאומיות הגזעית. בניגוד קוטבי למארכסיזם שמבקש למצוא צידוק לעצמו בעזרת המדע ובניגוד לתיאולוגיה שמבקשת להצדיק את עצמה בעזרת המיטאפיזיקה,¹¹ הרי הנאציונאליסוציאליזם אינו זקוק לצידוק (Recht-) (fernung) במערכת־רעיונית כלשהי. העוצמה (Macht) והכבוד (Würde), הגזע והדם, אלה הינן עובדות טוטאליות, כלומר מעין ממשות (Wirklichkeit) שמקורן סמכותה בה בעצמה. עוד יינגר קבע, כי, "שותפות שדים" (Blutgemeinschaft) אינה זקוקה להצדיק את עצמה, שכן זו תופעה אכזיטנצילית שמקור סמכותה בה בעצמה, היא הינה (sie ist da), ולכן כל ביסוס מוסרי מיותר.

אלא שגם יונגר, בדומה לאנשירוח מהפכנים בעלי חזון וערגה רומאנטית, ואל נא נשכח את אדגאר יונג (Edgar J. Jung),¹² חלד בדרכו של גוטפריד בן, וגם הוא לא הצליח להבחין בכך כי אמנם עם ייסוד "הרייך השלישי" תמה תקופת המהפכה והחלה תקופת ההגשמה, תקופה בה מצויה אדם גרמאני להפקיד את רצונו בידו הפיהרר, עד כי רצונו הפרטי מוזהה עם זה של הפיהרר.

מה איפוא עלינו להבדל בין האינטליגנציה ב"רייך השלישי"?

א) התביעה הראשונה היא שבני שיכבת זו ישתחררו מן מורשת הפסימיזם¹³ (Kulturpessimismus) שמקורו במחצית השניה של המאה ה-19. יאוש זה מן התרבות, מהכלית קיומו של המין האנושי, מעתידה של הרוח האנושית, אשר נזרע בלבם של הגרמנים על-ידי שופנהאואר (Schopenhauer), גוברנו, נייטשה (Nietzsche), ובימינו גם שפנגלר (Spengler), חדר גם לתודעתם של האינטלקטואלים בימינו, וזאת דווקא בגלל הקירבה המדומה, אני מדגיש מדומה, של פסימיזם זה להשקפת העולם הנאציאונאל-סוציאליסטית.

אמנם, מבחינה היסטורית-התפתחותית אנו חייבים הרבה לפסימיזם התרבותי, ורם זה העמיד אותנו על כך שהראציאונאליזם מנח את האדם מן המגע החי, הבלתי-אמצעי עם המציאות הקוסמית, עם הטבע, כלומר עם הרוח ממנו יצא האדם הגרמני ובו נעצבה מלוא-חיותו, כלומר מהותו (sein Wesen). ניתוק זה ניזון את האדם הגרמני עד כי מרבית הפסימיסטים ניבאו לנו כליה (Ausmerzung)¹⁴ פיזית ובכך גם שקיעה רוחנית של מורשתנו התרבותית.

אלא שרעיון הביתוק אינו אלא צורה אחרת של עקרון ההתנכרות (Selbst-entfremdung) המארכסיסטי,¹⁵ ואילו זה אינו אלא המשיך לתפיסה היהודית-נוצרית לפיה גידול האדם להיות גר, גולה, זר, צליין בעולם הזה, עד אשר יגאל בכוחו של חסד אלוהי (Charisma).

על אלה הדברים בפסימיזם הרסני זה, הנוטל מן האדם הגרמאני את תודעתו כוחו ואת העוצמה הטבעית התורשתית בה נתכרך בזכות אבותיו הנורדיים¹⁶ אמר הפיהרר לא מוזן כי אילולי היינו וקוקים לאינטלקטואלים, מי יודע, אפשר היה אולי להשמיד אותם: "...so könnte man sie ja, ich weiss nicht, ausrotten...oder so was...". עלינו איפוא להבדל בין האינטלקטואלים שלנו שייחשבו מפסימיסטים בעלי מרה שחורה לאופטימיסטים המאמינים בפיהרר, ובזכות אמונה זו גם בעצמם.

ב) תביעה אחרת היא שיחרור מכבלי האינדיבידואליות ודבקות ברעיון הגזע. אינטלקטואלים רבים עדיין מוסיפים להלל את ערך הפרט, כאילו חייהם היחידים, ולא נצחון הגזע הארי הוא העיקר. ועל כך הקשה ההיסטוריון ואלטר פראנק (W. Frank) אם אמנם בעידן זה, כאשר שליטים גזולים ומעצמות גדולות עולים ויורדים מעל במת ההיסטוריה, כאשר עמים נאבקים על קיום וחילולן (um Sein und Nichtsein), על עוצמה וכבוד, ראויים לחיים (des Lebens würdig) אלה שמרוכזים בעצמם, באינדיבידואליות של עצמם, וברוח דומה קבע גם האנס יוחסט (Hanns Johst)

מראשי התרבות הלאומית הנאציונאל-סוציאליסטית, כי הכלל ולא הפרט, הגזע ולא האדם הם עיקר העיקרים.

הפרט אינו בעל ערך אימאננטי; הוא תא אחד בלבד בריקמה אורגנית ששמה גזע, בזכות ריקמה זו הוא חי, ולמעשה הוא חי, שיטתו המדעית של אויגן פישר (E. Fischer),¹⁹ לפיה יש לראות בתכונות התורשתיות (Erblinien) את הכוח המניע של ההיסטוריה, היא היא המפתח להבנת ערכו של היחיד.

והנה קמים בעולם אנטי-מדע החולקים על האפשרות להוכיח מבחינה מדעית את עצם קיומו של גזע. אלא שאנו למדנו משיטתו של צ'מברליין ובעיקר מתורתו של הפיהרר כי האיסות לקיום הגזע, ואולי לקיום בכלל, אינו נזקק לכלים מדעיים מלאכותיים.

עובדת קיומו של גזע אינה מוטלת בספק משום שהגזים נרשאו אותה בלבן, ברוחו, בנפשו, או מפני שהאדם רוצה שהגזע אמנם יהיה לעובדה. והנה דווקא גישה זו, המעתיקה את מקור האובייקטיביות אל הסובייקט, מקובלת אפילו על אנשי מדע מובהקים דוגמת פון פרשויר (Otmar Freiherr von Verschuer). גם מיטב הסופרים שלנו, בפולמוס החשוב שלהם נגד הרקאדנטיות של רוטאן רולאן (Romain Rolland),²⁰ הפידו על כך שהאמת המדעית מקורה ברגש, ולא בתבונה הביקורתית דוגמת שיטתו של קאנט (Kant),²¹ ואף לא במימצאים דוגמת שיטתם של האמפיריציסטים האנגליים.

ההיסטוריה היא זירה של מאבק בין הטיפוס הגזעי הטוור, האציל, הנעלה, לבין מה שהגדיר יאנש (E. Jaensch), הטיפוס הגנדיי" (*Gegentyp*), כלומר בין טוב ורע, בין הארים ליהודים, בין הגרמאניות ליהדות (Germanentum und Judentum), בין דם למיטאפיזיקה, בין אור לחושך, בין כוחות קמאיים (Urgewalten) לחולשת הדעת של הראציונאליסטים.²²

עלינו איפוא לתבוע מן האינטלקטואלים שיקבלו על עצמם, ללא כל פטרות או היסוסים, את דבר הפיהרר כי אמנם תמו ימינו של ה"Persönlichkeitsprinzip".²³

הערות

1. Muth, Heinrich, "Carl Schmitt in der deutschen Innenpolitik des Sommers 1932",

בתוך :

Historische Zeitschrift, Beiheft No. 1, Beiträge zur Geschichte der Weimarer Republik, hrsg. von Theodor Schieder, München, 1971, pp. 75—147.

וראה :

Sterling Eleonore, Der Unvollkommene Staat — Studien über Diktatur und Demokratie, Europäische Verlagsanstalt, Frankfurt a/M, 1965, pp. 283 ff.

ראה גם:

George L. Mosse, *The Crisis of German Ideology — Intellectual Origins of the Third Reich*, The Universal Library, Grosset & Dunlap, New York, 1971 (1964), pp. 237 ff.

2. Drews, Richard and Kantorowitz, Alfred, *Verboten und Verbrannt — Deutsche Literatur 12 Jahre unterdrückt*, Heinz Ullstein — Helmut Kindler Verlag, Berlin, 1947, 213 pp.

Wulf, Joseph, *Literatur und Dichtung im Dritten Reich — eine Dokumentation*, Sigbert Molm Verlag, Gütersloh, 1963 (Literatur: להלן), pp. 41, 44—67.

קובץ מסקורות זה, דוגמת שאר קבצי המסורות בעריכת יוסף וולף, ערך בצורה חדר צודית והחמשה הניסטריות המתקבלת באוספי מסורות אלה אינה אוניקסיבית ומאוחזת די צורכת. עם זאת, יש ערך מדעי לחלק ניכר מן התעודות אשר נהפסדו בקבצים אלה ואנו נזקקים להם כאן, במחקרנו זה, במידה והחומר שמד בפני הביקורת של הניסטריות האוניקסיביות. וראה גם:

"Die Umbildung der Schriftstellerorganisationen", "Die Bücherverbrennung",

בתוך:

Strothmann, Dietrich, *Nationalsozialistische Literaturpolitik — ein Beitrag zur Publizistik im Dritten Reich*, Abhandlungen zur Kunst, Musik und Literaturwissenschaft, No. 13, H. Bouvier & Co. Verlag, Bonn, 1968 (3rd edition), pp. 67—80.

3. "Bekenntnisse der Professoren und Studenten",

בתוך:

Poliakov Léon und Wulf Josef, *Das Dritte Reich und seine Denker — Dokumente*, Verlags GMBH, Berlin—Grunewald, 1959 (Denker: להלן), pp. 104—106.

על השקפותיו של מארסין היידגר ראה המאמר הבא, הכתוב אמנם בגוון אידיאולוגי: Hühnerfel, Paul, "Wissensdienst für Hitler",

בתוך:

In Sachen Heidegger — Versuch ein deutsches Genie, Paul List Verlag, München, 1961, pp. 96 ff.

4. תפיסה זו של קריק בדבר מורידה ראייה של השקפת העולם הנוצרית-הנאצית. מציאה את אישורה בתיסטריות האפיה של ימינו:

Stern, Fritz, *The Politics of Cultural Despair — a Study in the Rise of the Germanic Ideology*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1961, Part III, pp. 183 ff.

טל, אוריאל, יהדות ונצרות ברייך השני 1870—1914 — תהליכים היסטוריים בדרך לשואליבריות, הוצאת מאגנס, ירושלים, 1969, ע"פ 175—234.

Jochmann, Werner, "Die Ausbreitung des Antisemitismus",

בתוך:

Mosse E. Werner (ed.), *Deutsches Judentum in Krieg und Revolution, 1916—1923*, J.C.B. Mohr, Tübingen, 1971, pp. 409—510.

- Schwedhelm, Karl (ed.), *Propheten des Nationalismus*, Paul List Verlag, München, 1960, pp. 36—55; 105—123; 139—158; 159—175.
- Bollmus, Reinhard, *Das Amt Rosenberg und seine Gegner — zum Machtkampf im nationalsozialistischen Herrschaftssystem*, Studien zur Zeitgeschichte, hrsg. vom Institut für Zeitgeschichte, Stuttgart, 1970, pp. 27—60; 153—250.
5. Maser, Werner, *Adolf Hitler's Mein Kampf — eine kritische Analyse*, Wilhelm Heyne Verlag, München, 1969, pp. 60—61.
A. Hitler, *Mein Kampf*, 496—473 Auflage, Volktausgabe 1939, pp. 36 ff.
6. Mann, Thomas, *Betrachtungen eines Unpolitischen*, S. Fischer Verlag, Berlin, 1920 (5—18 edition), pp. XXIII—XXXIX.
7. Bäumler, A., *Nachschrift von U. Coede: "Vorlesungen über Geschichtsphilosophie, 1939"*, YIVO Archives, Hauptamt Wissenschaft, 236, MK-3.
- על גישתו של אלפרד בזמלר לתהליך הסקולאריזציה של דפוסי-מחשבה דתיים וכיטיים ראה:
Tal, Uriel, "Forms of Pseudo-Religion in the German Kulturbereich Prior to the Holocaust",
בתוך:
Immanuel — A Semi Annual Bulletin of Religious Thought and Research in Israel, No. 3, Jerusalem, 1973/4, pp. 68—73.
8. קריק התבונן לתקנה מיום 1.8.1934, לפיה נתמנו משרת ראשות המדינה של הנשיא (Staatsoberhaupt) עם משרת ראש הממשלה (Reichskanzler) באישיותו של הרייכסמאר, או בלשון המסר, "הפיהרר":
R.G.B.I., 1934, Part I, p. 747.
Huber, Ernst Rudolf, *Verfassungsrecht des Grossdeutschen Reiches*, Hamburg, 1937—1939, p. 213.
Dichl Thiele, Peter, *Partei und Staat im Dritten Reich — Untersuchungen zum Verhältnis von NSDAP und allgemeiner innerer Staatsverwaltung*, 2nd edition, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1971, pp. 1—32.
9. Ben, Gottfried, *Der Neue Staat und die Intellektuellen*, Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart—Berlin, 1933, p. 9:
....המדינה החדשה חוקמת נגד האינטלקטואלים".
Eyckman, Christoph, "Spiel, Peristaltik und Mutation — Gottfried Benns Verhältnis zur Geschichte",
בתוך:

Geschichtspessimismus in der deutschen Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts, Francke Verlag, Bern—München, 1970, pp. 95—111.
כמרכז ראה את דיונו של גוטפריד בן על צורת המחשבה, הרגש והכינוי ביצירתו רבת ההשפעה של סטיפן גיאורגה בחיבור "Das neue Reich" משנת 1919:
ג. בן קובע כי, "תחושת הצורה" היא הגורם שיטביע את תחמו המהפכני על העידן החדש; המיקצב המנימי של העידן הראשון היה פרי מעשה הבריאה בעולם אלוהי;

המקצב הפנימי של העידן השני, זה שהוא מעין „מלכות ביניים“ (Zwischenreich) פרי מעשה הניחיליזם — הגיע לקיצו, החיבור טובא אצל:

Loewy, Ernst, *Literatur unterm Hakenkreuz — Das Dritte Reich und seine Dichtung, eine Dokumentation*, Fischer Bücherei, Frankfurt a/M, 1969 (1966), (Loewy : ולהלן), pp. 85—86.

ראה גם את הדוקומנטציה העשירה על „החוב של סטיפן גיאורגה“ וכן על השפעתו האידיאולוגית והאסתטית של סטיפן גיאורגה ב:

YIVO Archives, Hauptamt Wissenschaft, 236 MK-5

וראה גם:

Mosse, George, L., „Caesarism, Circuses and Monuments“.

בתוך:

Journal of Contemporary History, Vol. 6, No. 2, 1971, pp. 179—182.

10. Forshoff, Ernst, *Der totale Staat*, Hamburg, 1933, pp. 29—43.

11. Jünger, Friedrich George, *Aufmarsch des Nationalismus*, Vornasch Verlag, Berlin, 1926, pp. 65 ff.

מצוטט גם ב:

Loewy, pp. 81—82.

12. Kriek, Ernst, *Völkische-politische Anthropologie*, Part I, Armanen Verlag, Leipzig, 1936, pp. 57—69.

13. Jenschke, Bernhard, *Zur Kritik der konservativ-revolutionären Ideologie in der Weimarer Republik — — Weltanschauung und Politik bei Edgar Julius Jung*, Münchener Studien zur Politik, Vol. 16, Verlag C. H. Beck, München, 1971, Chapters III, IV, VI.

14. ראה במחקרם של פריץ שטרן, אוריאל סל, כנ"ל הפרה 4, וכן ראה בספרו של Christoph Eykman, כנ"ל, הפרה 9:
"Geschichtspessimismus und Geschichtsphilosophie", pp. 7—41.

15. על מקורו של מונח אופייני זה ראה:
Berning, Cornelia, *Vom "Abstammungsnachweis" zum "Zuchtwart" — Vokabular des Nationalsozialismus*, Walter de Gruyter & Co., 1964, pp. 31—32.

16. Kiesewetter, Hubert, "Der Rechtshegelianismus und das Dritte Reich",

בתוך:

Von Hegel zu Hitler — eine Analyse der Hegelschen Machtstaatsideologie und der politischen Wirkungsgeschichte des Rechtshegelianismus, Hoffmann und Campe, Hamburg, 1974, p. 233 ff.

17. Luthöft, Hans-Jürgen, *Der Nordische Gedanke in Deutschland 1920—1940*, Kieler Historische Studien, Vol. 14, Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1971, pp. 111—184.

18. Viertel-jahrshefte für Zeitgeschichte, München, 1968, Heft No. 2, pp. 175 ff.

ראה את הניתוח המאלף של הרטוריקה של היטלר :

Grieswelle, Deltev, *Propaganda der Friedlosigkeit — eine Studie zu Hitlers Rhetorik 1920—1933*, Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1972, pp. 148 ff.

19. Prof. Dr. Otmar Freiherr von Verschuer : "Die Aufgaben des Instituts für Erbbiologie und Rassenforschung". "Erblinien machen die Geschichte",

בתוך :

Der völkische Staat biologisch gesehen, Junker und Dünhaupt Verlag, Berlin, 1933, pp. 17—19,

מצוטט בתוך :

Denker, pp. 416—417.

20. Binding, R. G. etc., "Sechs Bekenntnisse zum neuen Deutschland", בתוך :

Literatur, pp. 88 ff.

וראה :

Loewy, pp. 75—76.

21. Sonthheimer, Kurt, *Antidemokratisches Denken in der Weimarer Republik — die politischen Ideen des deutschen Nationalismus zwischen 1918 und 1933*, Nymphenburger Verlagshandlung, München, 1968, p. 109 :

...רציון המלחמה כגורמת הנחל אתו צריך להשלים היה בגרמניה מקובל הרבה יותר מאשר רציון השלום הנצחי אותו גזו לבטל בולוויל בחינת דבר-שטות הומאניטארית, וזאת למרות קאנט...".

22. Prof. Dr. Erich Jaensch, *Der Gegentypus — Psychologisch-Anthropologische Grundlagen deutscher Kulturphilosophie*, J. A. Barth Verlag, Leipzig, 1930.

23. Krieck, Ernst, *Das nationalsozialistische Deutschland und die Wissenschaft*, Hanseatische Verlagsanstalt, Hamburg, 1936, 35 pp.

24. A. Hitler, *Mein Kampf*, 469—473 Auflage (Volksausgabe, 1939), pp. 500 ff.

Documents

- **Prof. Uriel Tal** of Tel-Aviv University sent us an edited document, including the essence of a public lecture by Prof. Ernst Krick which shows how exponents of the Nazi ideology approached intellectuals.

Books

- In our book review section we bring an article by **Dr. Haim Ginzl** of Bar-Ilan University on the books of some American authors (Morse, Wyman, Feingold) on the U.S. and the problem of Jewish refugees during the years 1933—1945.
- **Shalom Cholavsky** discusses an Album on the Jewish community at **Wilno** published in the U.S. as well as Dov Levin's book on the fight of Lithuanian Jews against the Nazis in 1941—1945.